

ส่วนที่ 3

บริบทเชิงพื้นที่และข้อมูล
เกี่ยวกับผู้เข้าร่วมประชุม

สำหรับเนื้อหาในส่วนที่ 3 จะเป็นผลการสังเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมที่กล่าวถึงบริบทของพื้นที่และลักษณะการดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมของทั้ง 7 กลุ่ม พื้นที่ที่เข้าร่วมเวทีฯ ครั้งนี้ ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามชุดข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม เรียบเรียงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งในการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวใช้วิธีการเปรียบเทียบชุดข้อมูลต่างๆ (Constant Comparison) ในประเด็นที่คล้ายคลึงกันเพื่อสร้างข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ของทั้ง 7 พื้นที่ กิจกรรมที่เข้าร่วมประชุมเวทีกลไกการบูรณาการการพัฒนาสังคมและสวัสดิการว่ามีที่มาในการดำเนินกิจกรรมอย่างไร มีแนวคิดพื้นฐานอะไรในการดำเนินการ ลักษณะการดำเนินการที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะรูปแบบ กลไก กระบวนการ/วิธีการ ตลอดจนปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บริบทพื้นที่ภาคตะวันออก

ตัวแทนภาคตะวันออกประกอบด้วย 7 ชุมชน ได้แก่

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา ต.พุ่มหาเจริญ อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว
2. ไชยธนาการ ต.บางกระไชย อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี
3. กองทุนสวัสดิการตำบลทุ่งโพธิ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี
4. เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี
5. บ้านจำรุง ต.เนินฆ้อ อ.แกลง จ.ระยอง
6. กลุ่มคนรักกลุ่มน้ำนครนายก ต.วังกระโจม อ.เมือง จ.นครนายก
7. กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนเปร็ดใน ต.ห้วงน้ำขาว จ.ตราด

รูปแบบดำเนินการ

ชุมชนทั้ง 7 กลุ่ม มีรูปแบบการรวมกลุ่ม 3 ประเภท คือ กลุ่มองค์กรการเงิน และสวัสดิการชุมชน กลุ่มแม่บ้านชุมชน และกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยกล่าวในรายละเอียดดังนี้

กลุ่มองค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ไซยธนาคร ตำบล
บางกระไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี กองทุนสวัสดิการตำบลทุ่งโพธิ์
อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

กลุ่มแผนแม่บทชุมชน ได้แก่ เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า
อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี บ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัด
ระยอง

กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ กลุ่มคนรักลุ่มน้ำนครนายก
ตำบลวังกระโจม อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน
เปรี๊ตใน ตำบลห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

ชุมชนทั้ง 7 กลุ่มของภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มเพื่อ
ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยใช้วิธีการสร้างสวัสดิการที่มั่นคงให้แก่
ชาวบ้านในด้านของเงินทุน เงินช่วยเหลือในด้านต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพ
การร่วมวางแผนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างเป็นองค์รวมผ่านการ
สร้างแผนแม่บทชุมชน ทั้งในมิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
ทั้งนี้ยังมีการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อดูแล พื้นฟู สภาพ
ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรเหล่านั้นให้กลับคืนสู่ปกติ โดยการทำงานของแต่ละ
กลุ่มจะมีการพัฒนากลไกและรูปแบบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

กลุ่มองค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชน เป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านใน
ชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านอาชีพของคนในชุมชน ป้องกันการ
อพยพย้ายถิ่นของแรงงาน ทั้งยังเป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ของชุมชน
เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลของผู้คน เป็นการสร้างทุนทางสังคมในการสร้างงานพัฒนา
ในด้านอื่นๆ ผ่านการส่งเสริมการออมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกให้ครอบคลุม
ทุกมิติของการดำรงชีวิต โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการพัฒนาอาชีพที่
มั่นคง การจัดสวัสดิการดูแลตั้งแต่การเกิด แก่ เจ็บ และการตาย

กลุ่มแผนแม่บทชุมชน การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างรวดเร็ว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาด้านสังคมอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวบ้านเกิดการรวมกลุ่มศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน เพื่อรับทราบข้อมูล นำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างครอบคลุม ทั้งในมิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ผ่านการเข้ามามีส่วนร่วมจากชาวบ้านในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผลประโยชน์

กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำถูกทำลาย ป่าชายเลนถูกบุกรุก ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การเข้ามาจับสัมปทานจากนายทุน ทำให้ชาวบ้านเกิดการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ ดูแล ฟื้นฟู ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เกิดเป็นแหล่งอาหาร และสร้างอาชีพการประมงให้แกชาวบ้าน พร้อมๆ กับการอนุรักษ์ทรัพยากรควบคู่กันไป

กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามบริบทพื้นที่ของตน ผ่านการรวมกลุ่มของชาวบ้านเป็นหลัก มีการศึกษาข้อมูลวางแผนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูล สภาพปัญหา ความต้องการที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนเป็นตัวตั้ง ก่อให้เกิดงานพัฒนาที่สามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับบริบทสังคมนั้นๆ

กลไกกระบวนการ/วิธีการดำเนินงาน

กลไกการดำเนินงานในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงทั้ง 7 กลุ่ม มีกลไกและวิธีการดังนี้

กลุ่มองค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชน มีกลไกการดำเนินงานโดยมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ใช้กระบวนการการรวมกลุ่มออมทรัพย์และส่งเสริมอาชีพ เพื่อสร้างสวัสดิการให้แก่สมาชิก มีการปล่อยสินเชื่อเงินกู้และให้สวัสดิการอย่างหลากหลายตั้งแต่การเกิด แก่ เจ็บ และการตาย รวมถึงในด้านการศึกษา ผ่านกลไกการมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบปฏิบัติร่วมกัน มีตัวแทนจากทุกหมู่บ้านที่

สมาชิกเลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน ทำให้เข้าใจและเรียนรู้ปัญหาของสมาชิกได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ในการดำเนินงานบางส่วนนั้นก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและแนวคิดจากภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานนั้นๆ สามารถขับเคลื่อนไปได้

กลุ่มแผนแม่บทชุมชน เป็นกระบวนการในการวางแผนแก้ไขและพัฒนาชุมชน โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมจากประชาชน ผ่านการเปิดเวทีประชาคมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระดมความคิด เพื่อค้นหาแนวทางในการแก้ไข รับทราบข้อมูลข้อเท็จจริงร่วมกัน ส่งเสริมให้ชาวบ้านทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีบทบาทอย่างเท่าเทียมในการปฏิบัติจริง ทั้งนี้การดำเนินงานที่เกิดขึ้นยังมีการขยายระดับการทำงานสร้างเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน โดยใช้ชาวบ้านและข้อมูลเป็นหลักในการดำเนินงาน ควบคู่กับการสนับสนุนงบประมาณและแนวคิดจากภาครัฐและเอกชนควบคู่กันไป

กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการทำงานโดยใช้ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรในพื้นที่เป็นตัวตั้ง ผ่านกลไกการดำเนินงานโดยการรวมกลุ่มของชาวบ้านเป็นคณะทำงาน เพื่อฟื้นฟู ดูแล และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น มีการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน อีกทั้งยังมีการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์พื้นที่ที่ใกล้เคียง เพื่อสร้างแนวร่วมในการอนุรักษ์ให้เพิ่มขึ้น

จะเห็นได้ว่า กลไกการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มภายใต้บริบทภาคตะวันออกนั้น นอกจากจะใช้กลไกการมีส่วนร่วมจากชาวบ้านซึ่งมองปัญหาและความต้องการของชุมชนเป็นหลักในการดำเนินงาน ทำให้การขับเคลื่อนงานพัฒนาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น การดำเนินงานดังกล่าวยังมีการเข้ามาให้ความรู้สนับสนุนแนวคิด งบประมาณ จากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานเหล่านั้นสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาศักยภาพการทำงานตลอดเวลาอีกด้วย

ปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินงานของทั้ง 7 ชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออก มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

การดำเนินงานของแต่ละกลุ่มสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง เกิดจากการตระหนักถึงปัญหาร่วมกันของชาวบ้าน ทำให้เกิดความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เน้นการสร้างทีมงานมากกว่าผลงานของแต่ละบุคคลหรือเฉพาะตัวผู้นำ ดังจะเห็นจากการดำเนินงานของบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่เน้นการทำงานเป็นทีม สร้างการมีส่วนร่วมจากชาวบ้านในทุกระดับ ทำให้ทุกคนมีบทบาทเท่าเทียมกันในการทำงาน ก่อให้เกิดสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้นๆ การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นยังหมายถึงการเคารพในกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติของกลุ่มดำเนินงานนั้นๆ ร่วมกันของชาวบ้าน ซึ่งจะมีการตั้งกฎ ข้อปฏิบัติร่วมกัน หากมีความร่วมมือที่ดีในการปฏิบัติก็จะเป็นผลให้สามารถขับเคลื่อนงานไปสู่เป้าหมายได้

ฉะนั้น การมีส่วนร่วมของชาวบ้านซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ความสามัคคี มีสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานของทั้ง 7 ชุมชน รวมถึงชุมชนอื่นๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้

2. การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

การดำเนินของแต่ละกลุ่ม แม้จะมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การมีส่วนร่วมจากชาวบ้าน หากแต่การเข้ามามีส่วนในการสนับสนุนด้านงบประมาณ และพัฒนาแนวคิดการทำงานจากหน่วยงานภาครัฐไม่ว่าจะเป็น อบต. พมจ. พอช. รวมถึงเงินงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนอื่นๆ ล้วนเป็นส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หน่วยงานทั้งในท้องถิ่นหรือส่วนกลางเหล่านี้จึงเข้ามาเป็นส่วนเติมเต็มในส่วนที่ชาวบ้านขาดประสบการณ์ เสริมสร้างแนวคิดให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการทำงานอย่างต่อเนื่อง

3. แกนนำหรือคณะทำงาน

หัวใจของการขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จได้นั้น แกนนำหรือคณะทำงานถือเป็นหนึ่งกลไกที่จะทำให้การดำเนินงานนั้นๆ สามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง จากตัวอย่างการดำเนินงานของทั้ง 7 ชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นได้ว่า แกนนำหรือคณะทำงานเป็นอีกหนึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพราะการดำเนินงานทุกกลุ่มนั้น ล้วนอาศัยความตั้งใจแน่วแน่ ความเสียสละของบรรดาแกนนำ ทำให้เกิดผลงานที่มีความชัดเจน เป็นแบบอย่างแก่คนทั่วไป แกนนำหรือคณะทำงานมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีการบริหารงานที่โปร่งใส เช่น การดำเนินงานของกลุ่มไชยธนาการ ตำบลบางกระไชย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ปัจจัยแห่งความสำเร็จบางส่วนเกิดจากการจัดการของธนาการและความซื่อสัตย์ของคณะกรรมการ การเสียสละตั้งใจแน่วแน่ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ หรือจะเป็นในเรื่องของการเป็นแบบอย่างที่ดีของแกนนำคณะทำงานบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอสระใคร จังหวัดระยอง ที่ใช้การปฏิบัติจริงในการถ่ายทอดและปลูกจิตสำนึกแก่คนรุ่นหลังในการทำกิจกรรม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เกิดจากแกนนำหรือคณะทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นแรงบันดาลใจให้กับชาวบ้านที่จะเข้าร่วมการดำเนินงาน ก่อให้เกิดการทำงานที่มีความต่อเนื่อง สามารถสร้างงานให้เป็นรูปธรรม ด้วยปัจจัยแห่งความเสียสละมุ่งมั่น ตั้งใจจริง มีความซื่อสัตย์กับงานของแกนนำคณะทำงานในการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม

4. การสร้างเครือข่ายการทำงาน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานนอกจากจะเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในกลุ่ม เช่น แกนนำคณะทำงาน การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน เป็นต้น หากแต่สิ่งสำคัญที่จะเข้ามาเติมเต็ม เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ แนวคิด ประสบการณ์ ต่อยอดกิจกรรมให้หลากหลายขึ้น คือ การสร้างเครือข่ายการทำงาน ปัจจัยดังกล่าวเห็นได้ชัดจากการดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ที่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก่อให้เกิด

ความรู้ที่หลากหลาย สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งการจัดสวัสดิการการเงิน เศรษฐกิจชุมชน กิจกรรม การเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมถึงการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค

1. การสนับสนุนด้านงบประมาณ

การขาดแคลนงบประมาณถือเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ เพราะในการดำเนินงานจำเป็นต้องมีการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอ โดยเฉพาะกับกลุ่มกิจกรรมที่ดำเนินเกี่ยวกับองค์การการเงิน และสวัสดิการ เห็นได้จาก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ผลิตเครื่องจักรสานส่งขาย หากไม่มีเงินทุนหมุนเวียนหรือประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ การดำเนินของกลุ่มดังกล่าวก็ไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ รวมไปถึงกลุ่มโชยธนาคร ตำบลบางกระบือ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ที่มองว่ากลุ่มของตนยังมีเงินทุนน้อย ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก อาจส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มมีปัญหา เติบโตช้า⁸ ทั้งนี้มีบางกลุ่มที่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานอยู่ตลอด เช่น กลุ่มรักษาลุ่มน้ำนครนายก ตำบลวังกระโจม อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เพราะต้องใช้ในการดูแลสัตว์น้ำ หากขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ กลุ่มอาจประสบปัญหาขึ้นได้

ฉะนั้นงบประมาณจึงถือเป็นอีกหนึ่งกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพราะงบประมาณคือส่วนสนับสนุนให้เกิดพลังความคิด การรวมกลุ่ม และการปฏิบัติที่จะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

8 เป็นที่น่าตั้งข้อสังเกตว่า กลุ่มที่มีการจัดสวัสดิการหากเร่งอัตราการเติบโตของกลุ่มด้วยการมีเงินลงทุนที่สูง ทิศทางในอนาคตอาจประสบปัญหาการจัดการ เพราะกลุ่มจะมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น และอาจเสี่ยงต่อการบริหารงานที่ยากในการควบคุม ตรวจสอบ

2. การสนับสนุนด้านแนวคิด วิชาการ

การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นจากชาวบ้านเป็นตัวตั้ง ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพัฒนา หากแต่บางครั้งกลุ่มเหล่านั้นอาจประสบปัญหาการดำเนินงานในอนาคต เพราะชาวบ้านอาจไม่รู้เท่าทันสถานการณ์สังคมภายนอก กระบวนการจัดกลุ่ม เนื่องจากขาดประสบการณ์การทำงาน การเข้ามาสนับสนุนด้านแนวคิด วิชาการ จากหน่วยงานภายนอก จึงถือเป็นหนทางที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพการทำงานให้กับกลุ่มนั้นๆ ได้อย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากกลุ่มไชยธนาการ ตำบลบางกระไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ที่นอกเหนือจากการสนับสนุนงบประมาณ การสนับสนุนด้านแนวคิด วิชาการ ก็ถือเป็นส่วนสำคัญ เพราะจะทำให้การบริหารจัดการของกลุ่มมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงกลุ่มอื่นๆ ที่ต้องมีการพัฒนาแนวคิด เสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานของตนอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมภายนอก

ฉะนั้น หากขาดการสนับสนุนด้านแนวคิด วิชาการจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน แก่กลุ่มดำเนินงานต่างๆ กลุ่มเหล่านั้นก็อาจประสบปัญหากระบวนการจัดการที่ดี ขาดแนวคิดการทำงานไม่ต่อเนื่อง ไม่เท่าทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

3. นโยบายภาครัฐ

ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มดำเนินงานที่มีการจัดการ การวางแผนโดยชาวบ้านเองนั้น บางครั้งอาจเจอกับนโยบายของภาครัฐที่ไม่สอดคล้องกับแผนงานของตน ทำให้ขาดการสนับสนุนที่ดี เช่น เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ที่มองว่านโยบายภาครัฐที่เน้นการสั่งการแบบ Top-down เป็นปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่ม เพราะเป็นการสั่งการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ไม่ตรงกับความต้องการและสภาพปัญหาของชุมชน การดำเนินงานที่เกิดขึ้นจึงไม่ถาวรและยั่งยืนได้ เป็นเพียงการตอบสนองคำสั่งที่สั่งมาเท่านั้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว นโยบายของภาครัฐที่ถูกกำหนดลงมาในพื้นที่ ชาวบ้านจึงมีสิทธิ์ตัดสินใจที่จะปฏิบัติหรือไม่ และเป็นไปได้การกำหนดนโยบายแผนงานจากภาครัฐทั้งหน่วยงานส่วนกลางและท้องถิ่น ควรเอาข้อมูล ข้อเท็จจริงในพื้นที่เป็น

ตัวตั้ง การดำเนินงานจึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่าย ภาครัฐจึงควรสนับสนุนให้ชาวบ้านได้ร่วมคิด และกำหนดแผน นโยบายในการพัฒนาด้วยตนเอง เพราะจะทำให้นโยบายที่กำหนดออกมาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงตรงกับความต้องการมากกว่า

4. กระแสสังคมบริโภคนิยม

รูปแบบการดำเนินงานของทั้ง 7 ชุมชน เกิดขึ้นโดยการบริหารจัดการของชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตอบสนองความต้องการโดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้าน สู่เป้าหมายของการพึ่งพาตนเอง เป็นแนวคิดที่สวนกระแสสังคมภายนอก ที่เน้นระบบทุนนิยม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาวะสังคมภายนอกย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของกลุ่ม เห็นได้จากการดำเนินงานของบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่มีการออกไปศึกษา นอกชุมชนของเด็กและเยาวชนบางส่วน ทำให้เกิดความเหินห่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งที่บุคคลเหล่านี้ถือเป็นส่วนสำคัญที่กลับมาเสริมสร้างศักยภาพ แลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชน เพื่อสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและเท่าทันกับกระแสสังคมภายนอกมากขึ้น

กระแสสังคมบริโภคนิยมจึงเป็นข้อกั่วงวลสำหรับหลายๆ กลุ่มที่ดำเนินงานเพื่อสร้างสรรค์ชุมชน เพราะกระแสดังกล่าวสามารถกลืนความคิด และดึงชาวบ้านให้หลงใหลไปกับวัตถุนิยมได้ง่าย การดำเนินงานเพียงลำพังโดยการขาดการสนับสนุนจากหลายๆ ส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งงบประมาณ ความรู้ แนวคิด อาจทำให้กลุ่มนั้นๆ ไม่ประสบผลสำเร็จและอาจล่มสลายได้อีกในอนาคตเพราะขาดผู้สืบทอดกิจกรรม

ดังนั้น เพื่อให้เห็นความชัดเจนในการดำเนินงาน รูปแบบ กลไก กระบวนการ ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มดำเนินงานทั้ง 7 ชุมชน จึงสามารถจำแนกได้ดังตารางต่อไปนี้

ความเป็นมา	วัตถุประสงค์	รูปแบบ	กลไก	กระบวนการ	ปัจจัยความสำเร็จ	ปัญหา
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดสุพรรณบุรี เกิดขึ้นมาจากช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ผลผลิตทางการเกษตรที่ชาวบ้านทำมาขายราคาตกต่ำ ทำให้ชาวบ้านละทิ้งจากอาชีพเดิม อพยพไปหางานทำในพื้นที่ยื่น จึงเกิดการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยพัฒนา ขึ้น	- เพื่อให้ชาวบ้านมีอาชีพที่มั่นคงในชุมชน ป้องกันการอพยพย้ายถิ่นฐาน - เสริมสร้างสวัสดิการชุมชนแก่สมาชิก	กลุ่มกองทุนและสวัสดิการชุมชน	- องค์การการเงินกลุ่มออมทรัพย์ - กลุ่มอาชีพ - หน่วยงานราชการ เช่น กรมป่าไม้ - วัตถุประสงค์สหกรณ์ - การเกษตร	- มีการรวมตัวขึ้นจากคน 30 คน โดยมีนางมุตติ์ สัตย์เป็นคนริเริ่ม และจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยพัฒนาขึ้นมา - พัฒนาเป็นสหกรณ์การช่วยพัฒนา จำกัด โดยการอุทิศจากหลวงพ่อดาวโร จิตตภาวิโร - เกิดกลุ่มการสานไม้มู่เซรามิค สร้างรายได้แก่ชาวบ้าน - เกิดกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นภายในกลุ่ม สามารถจัดสวัสดิการการเงินกู้แก่สมาชิกได้	- ชาวบ้านมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี - หน่วยงานราชการและเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ แนวคิดและการตลาด	- เงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม - ไม่เพียงพอ ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน - ความเข้าใจซึ่งกันและกันในการทำงาน เพราะเป็นงานละเอียดทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิดได้ง่าย

ความเป็นมา	วัตถุประสงค์	รูปแบบ	กลไก	กระบวนการ	ปัจจัยความสำเร็จ	ปัญหา
ไชนธานีคาร ดำบล บางกระเซย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี สืบเนื่องมาจาก ชาวบ้านประสบ ปัญหาด้านการเงิน ก่อให้เกิดปัญหา หนี้สินงชาวบ้าน จึงเกิดกรรวม กลุ่มออมทรัพย์ ตั้งเป็นกองทุน หมู่บ้านตาม นโยบายของ ภาครัฐ จากนั้นจึงมีการ ต่อยอดเป็น ธานีคารหมู่บ้าน ไชนธานีคาร	- เพื่อแก้ไข ปัญหาหนี้สิน ของชาวบ้าน - เพื่อสร้างทุน และจัด สวัสดิการ แก่สมาชิก ในด้านต่างๆ	กลุ่มกองทุน และ สวัสดิการ ชุมชน	- องค์กรการ เงินกลุ่ม ออมทรัพย์ ธานีคารชุมชน	- มีการจัดตั้งกลุ่มออม ทรัพย์ตามนโยบายรัฐ - เปิดกลุ่มสิ่งจะออม ทรัพย์ - จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ตามนโยบายภาครัฐ - ต่อยอดแนวคิดจัดตั้ง เป็นธานีคารหมู่บ้านไ ฉยการรวมมือของ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 9 หมู่บ้าน	- มีการจัดการที่ดีเกี่ยว กับการเงินและบุคคล - องค์กรภายนอก ให้การสนับสนุนทั้ง ด้านงบประมาณและ องค์ความรู้เป็นอย่างดี - คณะกรรมการ การดำเนินงาน มีความซื่อสัตย์ บริหารงาน ด้วยความโปร่งใส	- ขาดความรู้ด้าน วิชาการ ระบบการ จัดการและเงิน สนับสนุนจาก ภาครัฐ - สมาชิกไม่ปฏิบัติ ตามกฎ ข้อบังคับ ของธานีคารที่ได้ ไม่ส่งตามกำหนด

ความเป็นมา	วัตถุประสงค์	รูปแบบ	กลไก	กระบวนการ	ปัจจัยความสำเร็จ	ปัญหา
กองทุนสวัสดิการ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภออนาคี จังหวัดปราจีนบุรี ต่อยอดมาจากการ ทำแผนแม่บท ชุมชนตำบลทุ่งโพธิ์ ทำให้ชาวบ้านเกิด ความสนใจในการ จัดสวัสดิการ จึง เกิดรวมกลุ่มทั้ง ผู้นำฝ่ายปกครอง และชาวบ้าน ศึกษาความรู้ เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดเป็นความรู้ในการ จัดตั้งกองทุน สวัสดิการชุมชน	เพื่อจัด สวัสดิการ ชุมชนให้ สมาชิกได้ ครอบคลุมนิ ทุกมิติ เกิด แก่ เจ็บ ตาย การศึกษา ภูมิ การศึกษ ภูมิ ฯลฯ	กลุ่มกองทุน และ สวัสดิการ ชุมชน	- องค์กรการ เงิน - ชาวบ้านใน พื้นที่	- ศึกษาหาความรู้เกี่ยว กับการจัดสวัสดิการ ชุมชน - เปิดเวทีระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - คัดเลือกคณะกรรมการ จากแต่ละหมู่บ้านเข้ามา ทำงาน - ส่งเสริมการออมตาม แนวคิดการออมวันละ บาท - จัดสวัสดิการชุมชน เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ในด้านต่างๆ	- แขนงนำในการทำงาน มาจากผู้ที่ชาวบ้านมี ความศรัทธาทำให้เกิด การยอมรับและเชื่อถือ - ชาวบ้านตระหนักถึง ปัญหาร่วมกัน - การจัดสวัสดิการที่ ครอบคลุมกับการ ดำเนินชีวิต ยืดหยุ่นได้ ตามความเหมาะสม - การสนับสนุนด้าน งบประมาณและองค์ ความรู้จากหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน	- วิธีการดำเนิน ชีวิตของชาวบ้าน ที่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เช่น การดื่มสุรา การจัดงานต่างๆ ที่มีค่าใช้จ่ายเยอะ

ความเป็นมา	วัตถุประสงค์	รูปแบบ	กลไก	กระบวนการ	ปัจจัยความสำเร็จ	ปัญหา
เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า อำเภอสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี แกนนำชุมชนเห็นปัญหาที่ชาวบ้านประสบปัญหาจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ก่อให้เกิดปัญหานี้ขึ้น สารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากการเร่งผลิตกุ้ง สุขภาพมีปัญห จิงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อทบทวนปัญหาและหาทางออกให้ปัญหาที่เกิดขึ้น	เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งอาชีพ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อม	- แผนแม่บทชุมชน - เครือข่ายองค์กรชุมชน	- คณะทำงานแผนแม่บทชุมชน - เครือข่ายคณะทำงานองค์กรชุมชน - เครือข่ายกลุ่มอาชีพต่างๆ	- เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า ทั้ง 5 หมู่บ้าน 40 กลุ่ม มารวมตัวกัน ตามโครงสร้างและวัตถุประสงค์การทำงาน - มีการสร้างแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละกลุ่มผ่านเวทีสร้างความเข้าใจ - มีการจัดเก็บข้อมูลกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน - มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องหลากหลายเชื่อมโยงและครอบคลุมในทุกมิติ - มีการจัดสวัสดิการเพื่อดูชาวบ้านอย่าทำร้ายและครอบคลุม	- การตระหนักรู้ปัญหาที่ร่วมกันของชาวบ้าน - มีการให้ออกสภาคประชาชนเป็นผู้จัดการปัญหาด้วยตนเอง - ปัญหาท้าทายให้มีแบบบทบาทให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวางแผนดำเนินการต่างๆ ของชุมชน - การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในด้านงบประมาณและองค์ความรู้	- การกำหนดนโยบายของภาครัฐที่ไม่สอดคล้องสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ - สื่อโฆษณากระแสสังคมภายนอกที่เน้นการบริโภคนิยม

ความเป็นมา	วัตถุประสงค์	รูปแบบ	กลไก	กระบวนการ	ปัจจัยความสำเร็จ	ปัญหา
จึงเกิดการร่วมคิด ร่วมทำทางออก ของชาวบ้าน เกิด การวางแผนแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นจน สามารถสร้างเป็น แผนแม่บทชุมชน				การจัดกิจกรรมมีความ ครบรอบคอบ ทุกกลุ่มอายุ - การเกิดขึ้นของ กิจกรรมที่ดี สภาพ ปัญหาข้อเท็จจริง เป็นหลัก - กิจกรรมที่เกิดขึ้น มีการเชื่อมโยงเป็น วัฏจักร สามารถ เกี่ยวพันกันและกัน	สภาพที่ตั้งของชุมชน มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมแก่การทำกร เกษตร - ผู้นำชุมชนมีความ เสียสละ มีเข้มแข็ง ในการทำงาน	

ความเป็นมา	วัตถุประสงค์	รูปแบบ	กลไก	กระบวนการ	ปัจจัยความสำเร็จ	ปัญหา
กลุ่มคนรักกลุ่มน้ำ นครนายก ตำบล วังกระโจม อำเภอ เมือง จังหวัด นครนายก เริ่มจาก การปล่อยน้ำเสีย ของโรงงานเอส โตรเจนลงสู่แม่น้ำ ทำให้บริเวณ ทรัพยากรกลุ่มน้ำ นครนายกเกิด ความเสียหาย สัตว์ น้ำเสียชีวิตเป็น จำนวนมาก จึงเกิด การรวมกลุ่มของ ชาวบ้านแถบกลุ่ม น้ำนครนายก	เพื่ออนุรักษ์ ป้องกัน ทำลาย ทรัพยากร บริเวณกลุ่มน้ำ นครนายก	กลุ่มอนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติ	- คณะกรรมการ กลุ่ม - ชาวบ้าน ในพื้นที่ - องค์กร ภายนอก ที่ให้การ สนับสนุน พอช. ปตท.	- การจัดตั้งธนาคารปลา - มีคณะกรรมการดูแล กำหนดพื้นที่การอนุรักษ์ ปลา - ออกกฎการปฏิบัติ ร่วมกันกับชาวบ้าน ในพื้นที่ - มีการประชุมปรึกษา หารือกันตลอด - การขยายเครือข่าย การทำงาน เพิ่มพื้นที่ ในการอนุรักษ์	- ความร่วมมือ ร่วมใจ สามัคคีของ คนในชุมชน - แขนงนำคณะทำงาน ที่มีความเข้มแข็งและ เสียสละในการทำงาน - การสนับสนุนด้านงบประมาณ องค์ความรู้ ในการจัดการจาก หน่วยงาน พอช. ปตท.	- ขาดการ สนับสนุนด้าน งบประมาณที่ เพียงพอ - ระดับน้ำที่ไม่ คงที่เนื่องจาก การปล่อยน้ำจากเขื่อน ขุนด่าน

ความเป็นมา	วัตถุประสงค์	รูปแบบ	กลไก	กระบวนการ	ปัจจัยความสำเร็จ	ปัญหา
กลุ่มอนุรักษ์และ พัฒนาป่าชายเลน เปรี๊ตใน ตำบล หัวน้ำขาว จังหวัดตราด สืบเนื่องมาจาก ระบบนิเวศป่า ชายเลนเสียหาย จากการเข้ามาจับ สัตว์น้ำของกลุ่ม นายทุน จึงทำให้ ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่ม อนุรักษ์และพัฒนา ป่าชายเลนขึ้น	- เพื่อดูแลและ ฟื้นฟูระบบ นิเวศป่าชาย เลนที่เสียหาย - รักษาไว้เป็น แหล่งอาหาร และอาชีพของ ชาวบ้าน	กลุ่มอนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติ	- คณะ กรรมการกลุ่ม อนุรักษ์ป่า ชายเลน - กลุ่มสัจจะ ออมทรัพย์ - ชาวบ้าน ในพื้นที่ - หน่วยงาน ราชการ นายอำเภอ ประมง ป่าไม้	- สร้างการตระหนักรู้ รับรู้ถึงปัญหาร่วมกัน ชี้แจงและนัดประชุม ชาวบ้าน - จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์โดย การสนับสนุนจากหน่วย งานภาครัฐและเอกชน - ออกกฎการใช้ ทรัพยากรป่าชายเลน ร่วมกันของชาวบ้าน - มีการจัดทำองค์ความรู้ เกี่ยวกับสมุนไพรรักษา - มีการจัดตั้งกองทุน สวัสดิการขึ้นมา โดยเน้น เรื่องการออม เพื่อโยน ไปกับการอนุรักษ์ - ขยายเครือข่ายการ ทำงานสู่พื้นที่ใกล้เคียง	- แกนนำ คณะทำงาน มีความจริงจัง เสียสละ ในการทำงาน - การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติของชาวบ้าน มีการรวมคิด ร่วมทำ - การออกกฎระเบียบ ที่ทุกคนเข้ามา มีส่วนร่วม - การเข้ามาสนับสนุน ด้านงบประมาณและ องค์ความรู้ที่ดีจาก หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน	- การไม่รับรู้กฎ ข้อปฏิบัติร่วมกัน ของชาวบ้าน อย่างทั่วถึง - ความยืดหยุ่น ของกฎระเบียบ ที่ไม่เหมาะสม